

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียน
ภาพระบายสี โดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์
ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6

DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING, RESPONSIBILITIES AND PAINTING SKILLS OF THE STUDENTS
TAUGHT BY USING LEARNING PACKAGE PAINTING POSTER SKILLS WITH DAVIE'S INSTRUCTIONAL
MODEL FOR PSYCHOMOTOR DOMAIN AND STAD TEACHING MODEL ON THE WAY OF SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY AND THE STUDENTS TAUGHT BY USING NOMAL LEARNING PACKAGE IN
THE LEARNING SUBSTANCE OF ART FOR MATHAYOM SUKSA 3, BAHU WITTAYAKOM SCHOOL

ชาญัญญา ผลจันทร์ *

รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภพผล **

ดร.ระวีพรรณ ร้อยพิลา ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบและทักษะการเขียนภาพระบายสี วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกแบบปกติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบะฮีวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 65 คน นักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 33 คน เป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3/2 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่มควบคุมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดฝึกทักษะตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ชุดฝึกทักษะแบบปกติ 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ 4) แบบวัดความรับผิดชอบ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ 6) แบบวัดทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) สถิติทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples, t-test for Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณ (MANCOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (ANCOVA)

ผลการวิจัย

1. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกทักษะตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพระบายสี มีค่าเท่ากับ 0.62, 0.94 และ 0.67 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการกองอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบและทักษะการเขียนภาพพระบายสีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ ก่อนเรียนไม่แตกต่างกันแต่หลังเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความถนัดทางด้านศิลปะระดับสูง ปานกลาง และต่ำ วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ ความถนัดทางด้านศิลปะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และตัวแปรวิธีการเรียน 2 วิธี คือ วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติส่งผลทำให้ตัวแปรตามความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop creative thinking, responsibilities and painting skills with learning package painting posters skills of Davie's Instructional Model with STAD teaching Model on the way of Sufficiency Economy Philosophy and normal learning package in the Learning Substance of Art for Mathayom Suksa 3, Bahi Wittayakom School. The sample groups were the students in Mathayom Suksa 3, the first semester of academic year 2013 in Bahi Wittayakom School under the Secondary Educational Service Area Office 23, consisted of 65 students from two classes, 33 students from Mathayom Suksa 3/1 were the experimental group and 32 students from Mathayom Suksa 3/2 for the controlled group. The instruments used in research were : 1) learning package with Davie's Instructional Model and STAD teaching Model on the way of Sufficiency Economy Philosophy 2) normal learning package 3) creative thinking ability test 4) responsibility test 5) behavior responsibility observation assessment 6) poster color painting assessment. The statistics used to analyze data were percentage, mean standard deviation, Effectiveness Index : E.I. and t-test (t-test for Dependent Samples, t-test for Independent Samples), two-way MANOVA variation analysis, One – way MANCOVA variation analysis, and two-way ANOVA variation analysis.

The results of the research were :

1. The effectiveness index of the model of skills training which was constructed according to the principles of Davies's model, STAD, and Sufficiency Economy Philosophy were 0.62, 0.94 and 0.67 which were higher than the standard criteria.

2. The students who learnt through the model of skills training which was constructed according to the principles of Davies's model, STAD, and Sufficiency Economy Philosophy had their creativeness, responsibilities, and drawing and painting skills statistically different from those of the students who learnt through the normal model of skills training at .05 level of significance.

3. Before studying both the experiment and control groups did not have differences of their creativeness, responsibilities, and drawing and painting skills. After the treatments of the skills training models, the experiment group's creativeness, responsibilities, and drawing and painting skills were statistically higher than the control group at .05 level of significance.

4. When subdividing the students of both groups into smaller groups of those who possessed their artistic skills at high, moderate and low levels, it was found that the creativeness, responsibilities, and drawing and painting skills of the students who studied through the skills training model constructed according to the principles of Davies's model, STAD, and Sufficiency Economy Philosophy were statistically different from those studied through the normal skills training model at .05 level of significance.

5. An interaction between the independent variables of the students' artistic skills and the two teaching techniques of the skills training model constructed according to Davies's model, STAD, and Sufficiency Economy Philosophy and the normal skills training model statistically resulted in the dependent variables of creativeness, responsibilities, and drawing and painting skills differently at .05 level of significance.

ภูมิหลัง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความเป็นคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดประสบการณ์ในหลายๆ ด้านให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนเทคนิคในการจัดกิจกรรมทางศิลปะจะเห็นว่ นับตั้งแต่การศึกษาของชาติในอดีตจนถึงแผนการปฏิบัติการศึกษาในปัจจุบัน ศิลปศึกษาได้รับการพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ทั้งด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านกระบวนการเรียนการสอนและทางด้านกิจกรรมศิลปะ แต่ก็ยังไม่เป็นเอกภาพในเชิงอุดมการณ์ หรือยังไม่เป็นไปอย่างทั่วถึงในระดับประเทศ การจัดการเรียนการสอนยังขาดความสัมพันธ์กับสภาพสังคมที่พัฒนาไปอย่างมาก กล่าวคือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นถ่ายทอดเฉพาะเนื้อหา ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดการแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบนอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีทันสมัยซึ่งยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 21) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานี้มีหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนเก่าๆ โดยครูไม่ปรับปรุงวิธีการสอนให้ทันสมัย ขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ ไม่ใช่อุปกรณ์การสอน อีกทั้งยังเอาวิธีการสอนที่ยังไม่เน้นการฝึกทักษะลงสู่ด้านการปฏิบัติสิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นผลกระทบต่อการเรียนการสอนศิลปะโดยตรง

ชุดฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่สามารถช่วยครูถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พจนานถ วงษ์พานิช (2550 : 11) กล่าวว่าชุดฝึกทักษะ คือสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะ

ให้กับผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหา ในช่วงหนึ่งเพื่อฝึกฝนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นๆ ทำให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

จากสภาพโรงเรียนบะฮีวิทยาคม เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ประจำตำบลบะฮี นักเรียนที่เข้ามาเรียนส่วนมากจะมีฐานะค่อนข้างยากจน ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะเกิดปัญหาเนื่องจากผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญ ไม่เตรียมอุปกรณ์ในการฝึกนำมาปฏิบัติส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะในการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและความรับผิดชอบ ครูผู้สอนพยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการให้นักเรียนเห็นความสำคัญในวิชาศิลปะด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการสาธิตให้นักเรียนเกิดความประทับใจในตัวครูผู้สอน เกิดการอยากเลียนแบบแต่ชุดฝึกทักษะที่ใช้ยังไม่มีการบูรณาการเรียนการสอนที่ชัดเจน ขาดกระบวนการสอนที่ส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบในหลายๆ ด้าน เช่นการตรงต่อเวลา การส่งงาน การเก็บรักษาห้องและอุปกรณ์ แต่กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถพัฒนาได้ในระดับหนึ่ง และจากการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะปีการศึกษา 2554 ผลการประเมิน ระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 38.05 ปีการศึกษา 2555 ผลการประเมินในระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 38.92 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาขึ้นในระดับโรงเรียน แต่ต่ำกว่าระดับประเทศ ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดทักษะการเขียนภาพพระบายสี เพราะการเขียนภาพพระบายสี นักเรียนต้องรู้หลักองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สำคัญในวิชาศิลปะที่ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดทักษะการเขียนภาพพระบายสี และยังมีส่วนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระศิลปะจะได้มีการพัฒนา และเห็นได้จากผลงานการเข้าร่วมมหกรรมวิชาการแต่ละปีการศึกษา โรงเรียนบะฮีวิทยาคมสามารถเป็นตัวแทนของจังหวัดสกลนครเข้าร่วมแข่งขันในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านรางวัลมาตรฐาน คือระดับเหรียญทองทุกปีแต่ยังไม่พัฒนาไปถึงระดับประเทศได้ (เกียรติบัตรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2555)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการพัฒนาทักษะการเขียนภาพโดยผ่านกระบวนการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ จึงได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ชุดฝึกทักษะตามแนวคิดของเดวิส เป็นการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยทักษะย่อยๆ จำนวนมากเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อยๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้นซึ่งกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของเดวิส มีทั้งหมด 5 ขั้น คือขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ ทิศนา ขมณี (2553 : 266-267) และผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD เป็นวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน กลุ่มละประมาณ 4-5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ผู้สอนได้จัดเตรียมไว้ให้แล้ว ทำการทดสอบความรู้ คะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน นำเอามาวกเป็นคะแนนรวมของทีม ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น การให้รางวัล คำชมเชย สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ข้อดีของเทคนิค STAD คือผู้เรียนมีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนานกับการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2552 : 170-175)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นอีกหลักการหนึ่งที่น่าสนใจนำมาประยุกต์ใช้กับแผนการเรียนรู้ประกอบชุดฝึกทักษะ การเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์เพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเสนอแนะให้คนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การคิดเป็น มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ ความรู้ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี (อารมณ วัฒนจิตร, 2553 : 155-160) กล่าวว่า การปลูกฝังค่านิยม แนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยสอดคล้องในหลักสูตรการเรียนการสอนจะเป็นผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ที่กล่าวมาผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการ กับแผนการเรียนรู้ประกอบชุดทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ได้ออกแบบลักษณะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม มีการเรียนรู้ร่วมกันนักเรียนจะต้องมีภูมิคุ้มกันในการปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรม เพราะกิจกรรมชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาเรื่องเทคนิคการเขียนภาพพระบายสี ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เรื่องความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนดังภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนโดยนำแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางตั้งแต่ระดับรัฐบาลถึงระดับสถานศึกษา ที่มุ่งหวังให้การพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำแนวคิด ทักษะปฏิบัติของเดวิส การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการ พัฒนาการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ในเนื้อหาวิชาศิลปะ หน่วยการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบสร้างงานทัศนศิลป์ โดยใช้ทักษะพื้นฐานการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยชุดวงจรสี การเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ขั้นพื้นฐาน การเขียนภาพหุ่นนิ่งประกอบแสงเงาด้วยสีโปสเตอร์ การเขียนภาพทิวทัศน์ด้วยสีโปสเตอร์ และการเขียนภาพเรื่องราวการดำรงชีวิตด้วยสีโปสเตอร์

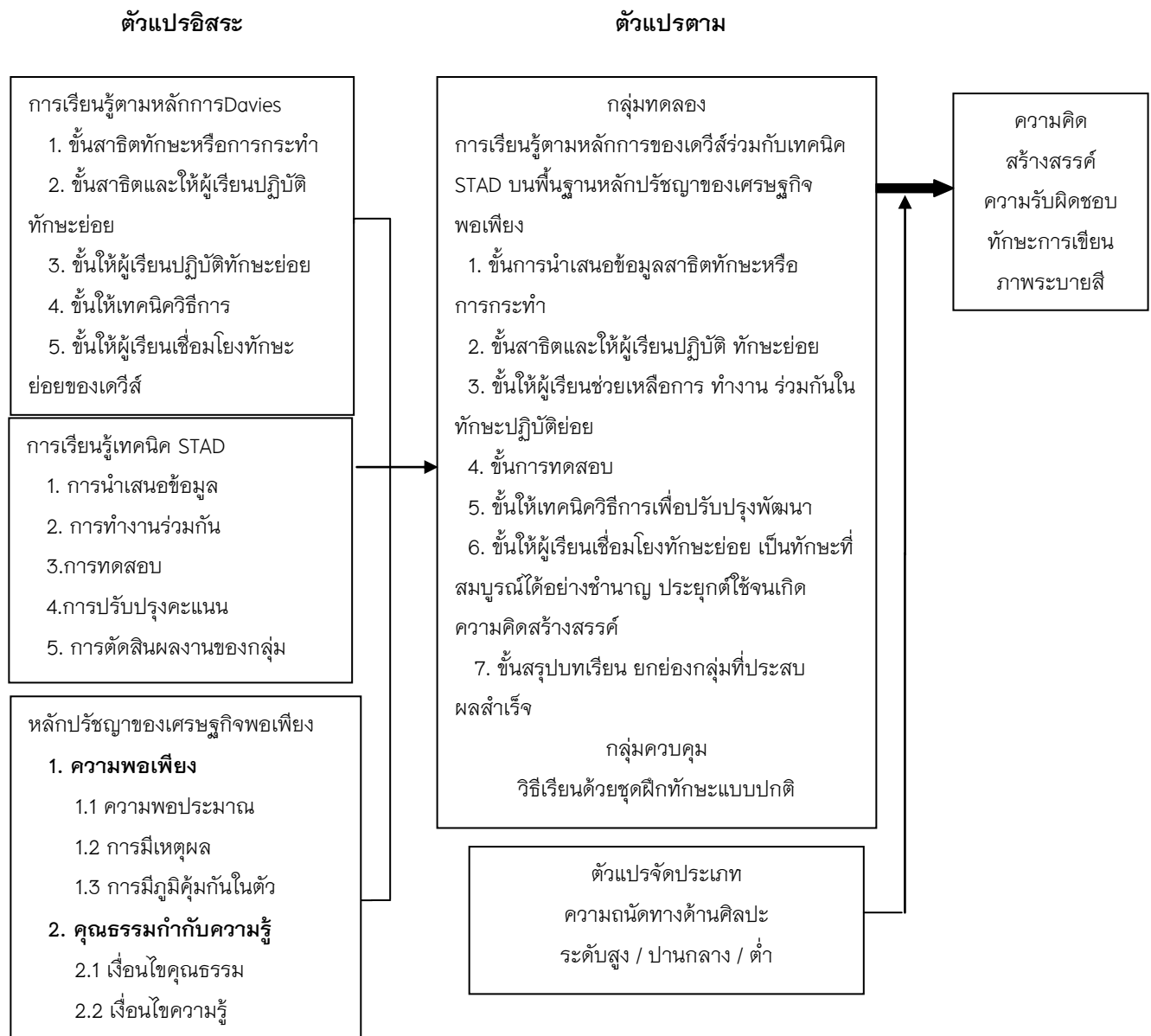
ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จึงต้องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสีโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับกลุ่มที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบะฮีวิทยาคม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเขียนภาพพระบายสี ส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สร้างภาพใหม่ นอกจากชุดฝึก ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เกิดภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ ทำให้มีความสุขในการเรียน มีความอ่อนโยนทางจิตใจและมีคุณธรรมในตนเองและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความคิดสร้างสรรค์ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสีกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของดัชนีประสิทธิผล .50 ขึ้นไป
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิคSTAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ ก่อนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิคSTAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความถนัดทางด้านศิลปะระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิคSTAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ

5. เพื่อมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ ความถนัดทางด้านศิลปะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และตัวแปรวิธีการเรียน 2 วิธี คือ วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิส ร่วมกับเทคนิคSTAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติส่งผลทำให้ตัวแปรตาม ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพพระบายสี วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบะฮีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการทดลอง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ลักษณะของเครื่องมือ
 - 3.2 การสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตดำรงธรรม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพรณาวุฒาจารย์ โรงเรียนบะฮีวิทยาคม โรงเรียนบ้านบัวราษฎร์บำรุง โรงเรียนช้างมิ่งพิทยานุกุล โรงเรียนภูริทัตวิทยา โรงเรียนเทพสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนพังโคนวิทยาคม และโรงเรียนลำปалаทางวิทยา จำนวน 24 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 924 คน ซึ่งกลุ่มประชากรมีความเป็นเอกพันธ์คล้ายคลึงและเหมือนกันคือ

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ใช้หลักสูตรเดียวกัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ภายใต้นโยบายเดียวกัน ของกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตดำรงธรรม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 23

1.3 ครูสอนวิชาภาษาศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตดำรงธรรม ผ่านการอบรมหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรเดียวกัน

1.4 กลุ่มบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตดำรงธรรม มีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

1.5 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (คะแนน O-NET) วิชาภาษาศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนใกล้เคียงกัน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังเรียนที่โรงเรียนบะฮีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 23 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 65 คน ซึ่งกลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถทางการเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 33 คน ห้อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random

Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จากนั้นใช้ระดับผลการเรียนเฉลี่ยวิชาศิลปะ ที่เคยเรียนมา ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ปีการศึกษา 2554-2555 ของนักเรียนแต่ละคน นำมาเรียงลำดับคะแนน แล้วแบ่งกลุ่มตาม ความถนัดทางด้านศิลปะของนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ มีความถนัดทางด้านศิลปะระดับสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์ ร้อยละ 33 หรือ 1 ส่วน 3 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 186) และสุ่มเข้ารับการ ทดลอง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือ

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ได้รับการสอนโดยใช้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพระบายสี วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับ เทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 33 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 วิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1.1 แผนประกอบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บน พื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 4.66 คือ เหมาะสมมากที่สุด

1.2 แผนประกอบชุดฝึกทักษะแบบปกติ ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 4.46 คือ เหมาะสม มาก

1.3 ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยาก รายข้อ (p) ตั้งแต่ .40 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ .22 ถึง .56 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .83

2.2 แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน มี 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อซึ่งมีค่าความยาก รายข้อ (p) มีค่าตั้งแต่ .51 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าตั้งแต่ .25 ถึง .54 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85

ชุดที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน ที่ผ่านการหาคุณภาพโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ให้มีความชัดเจนเหมาะสม

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลา ดำเนินการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งหมด 40 ชั่วโมง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) การหาค่าความยาก (Difficulty : p) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r) ของ แบบทดสอบรายข้อ และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความรับผิดชอบ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบ สังเกตความรับผิดชอบ ที่เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) ทดสอบ ค่าที่ (t – test for Dependent Samples and Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) การ

วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณ (MANCOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (ANCOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าได้ดังนี้

1. ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกทักษะตามหลักการของเดวิสส์ร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพ ระบายสี มีค่าเท่ากับ 0.62, 0.94 และ 0.67 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

2. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพระบายสี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสส์ร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพระบายสี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสส์ร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ ก่อนเรียนไม่แตกต่างกันแต่หลังเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพระบายสี สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความถนัดทางด้านศิลปะระดับสูง ปานกลาง และต่ำ วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ตามหลักการของเดวิสส์ร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ ความถนัดทางด้านศิลปะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และตัวแปรวิธีการเรียน 2 วิธี คือ วิธีที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพระบายสีโปสเตอร์ ตามหลักการของเดวิสส์ร่วมกับเทคนิค STAD บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะแบบปกติส่งผลทำให้ตัวแปรตามความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และทักษะการเขียนภาพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชุดฝึกทักษะเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเมื่อต้องการยกระดับหรือต้องการพัฒนาทักษะที่สำคัญ ดังนั้นเมื่อพบว่านักเรียนขาดทักษะที่จำเป็นในการเรียนชุดฝึกทักษะควรได้รับการพิจารณาให้เป็นสื่อเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเป็นอันดับแรกๆ เพียงแต่ครูจะต้องศึกษาหลักการสร้างวิธีการและขั้นตอนการนำไปใช้ให้เข้าใจอย่างทอ่งแท้เพื่อให้ชุดฝึกทักษะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น มีความเหมาะสมกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน ตลอดจนสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 การเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ เป็นทักษะการระบายสี ที่ไม่ยุ่งยากไม่ซับซ้อน เป็นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาไปสู่การระบายสีชนิดอื่นได้ เช่น สีอะคริลิค สีน้ำมัน หรือสีน้ำ

1.3 ผลการวิจัยพบว่าการสอนด้วยชุดฝึกทักษะที่มีหลักการและเทคนิคส่งผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียนในด้านความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ทักษะการเขียนภาพพระบายสีมากกว่าการสอนด้วยชุดฝึกแบบปกติ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพราะงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำเนื้อหาองค์ประกอบศิลป์เข้ามาเป็นเนื้อหาของชุดฝึกทักษะการเขียนภาพพระบายสีโปสเตอร์ ดังนั้นครูควรออกแบบชุดฝึกทักษะที่มีกระบวนการเรียนการสอน ที่มีรูปแบบแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมรับรองเพื่อจะได้ชุดฝึกทักษะที่มีประสิทธิผล

1.4 ผลการวิจัยนี้พบว่านักเรียนที่มีความถนัดทางด้านศิลปะสูงนั้นมีคามแตกต่างกันกับนักเรียนกลุ่มปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นครูให้ความสนใจความถนัดทางด้านศิลปะของนักเรียนและให้ความสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มปานกลาง และต่ำ ให้มาก เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ยังมีเนื้อหาเรื่องอื่นๆ อีกมากในสาขาวิชาทัศนศิลป์ทั้งวิชาบังคับแกนและวิชาเพิ่มเติม ที่ควรนำมาพัฒนาสร้างเป็นชุดฝึกทักษะขึ้นมา เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนและทำการวิจัยควบคู่กันไปหลายๆ วิธีเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมืออันจะนำไปสู่ความสำเร็จทั้งผู้สอนและผู้เรียน

2.2 ในการสร้างชุดฝึกทักษะนั้นไม่เฉพาะที่จะมุ่งวัดผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความรับผิดชอบ หรือด้านทักษะอย่างเดียว ยังมีรูปแบบการวิจัยอีกหลายอย่าง ที่ควรนำมาศึกษาวิจัยร่วมกัน เช่น อาจวัดสมานักเรียน ร่วมกับการเรียนศิลปะ, การวัดเจตคติต่อการเรียนศิลปะ เป็นต้น

2.3 นอกจากชุดฝึกทักษะปฏิบัติตามหลักการของเดวิส ร่วมกับเทคนิค STAD แล้ว ยังมีทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน หรือแฮร์โรว์ใช้ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ ชุดฝึกทักษะหลายๆ รูปแบบ จะช่วยให้ทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนมีประสบการณ์ในกิจกรรมการเรียนการสอน และมีสื่อที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.

กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร. ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

จิตรภา ทองเหลือง. การสร้างชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนลับแลวิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย, 2550.

ชูชาติ มงคลเมฆ. การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติดนตรีสากลและความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับ
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์มี ครูแนะนำกับการศึกษาสื่อวีดิทัศน์ด้วยตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.

ปริญญญา ชนะวาท. การศึกษาการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ลาก อำไพรัตน์. สีโปสเตอร์เบื้องต้นภาพคนเหมือน. กรุงเทพฯ : เศรษฐศิลป์, 2548.

- วิบูลย์ จรุงพันธุ์. ผลการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง การวาดภาพเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญา กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- สมสวาท โพธิ์กฎ. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- อนงค์ ทิวะสิงห์. การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ตามแนวของเดวิส ที่มีต่อการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของนักเรียน เรื่องการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในภาชนะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- อารี พันธุ์มณี. ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์ พรินท์, 2537.
- _____. คิดอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ดันฮ็อ, 2546.
- อุดร ไชยคำ. การเขียนภาพประกอบด้วยสีโปสเตอร์. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2546.
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

